
«Σιωπηλή μάρτυς»: Το μυθιστόρημα του 21ου αιώνα που θα ήθελε να είχε σκηνοθετήσει ο Χίτσκοκ

Δέκα λόγοι που η «Γυναίκα στο παράθυρο» του Έι Τζέι Φιν που κυκλοφορεί σύντομα είναι ένα από καλύτερα μυθιστορήματα αγωνίας και μυστηρίου

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ

18.2.2018 | 09:02

Ο Φιν κατορθώνει να μας κάνει να νιώθουμε οικεία σε έναν χώρο γεμάτο σπαρμένα εδώ κι εκεί μυστικά.

Για να ξεκινήσουμε από τα βασικά: η «Γυναίκα στο παράθυρο» του Έι Τζέι Φιν είναι ένα πανέξυπνο, πραγματικά απολαυστικό σύγχρονο μυθιστόρημα αγωνίας, ένα άψογα δομημένο ψυχολογικό θρίλερ, γραμμένο με πολύ μεγάλη μαστοριά, χωρίς κανένα κενό και (κυρίως) χωρίς παραγεμίσματα: είναι ένα χορταστικό αρχιτεκτόνημα μυστηρίου που προσφέρει 100% απόλαυση σε όσους αγαπούν (και είναι πάμπολλοι) τα ανησυχαστικά, γεμάτα σασπένς domestic crime novels. Ταυτόχρονα, είναι μια βαθιά υπόκλιση στον χιτσκοκικό «Σιωπηλό μάρτυρα», όντας ουσιαστικά το σύγχρονο ισοδύναμό του.

Όλα αυτά τα φαινομενικά υπερβολικά θα ήταν απολύτως αξιοπερίεργα –δεδομένου ότι πρόκειται για το πρώτο βιβλίο του συγγραφέα, αν μη τι άλλο– εάν τυχόν ο Φιν δεν ήταν μία ιδιαίτερη περίπτωση μυθιστοριογράφου. Αλλά είναι: εργάζεται στον εκδοτικό χώρο για πολλά χρόνια, και μάλιστα ακριβώς στο είδος της δικής του «Γυναίκας».

Μεταξύ άλλων, έχει επιμεληθεί τα αστυνομικά μυθιστορήματα της J.K. Rowling (η συγγραφέας του Χάρι Πότερ εκδίδει crime fiction με το ψευδώνυμο Robert Galbraith), της Stephenie Meyer και της Karin Slaughter από τους σύγχρονους της πρώτης γραμμής, αλλά και βιβλία της Άγκαθα Κρίστι, του Γκράχαμ Γκριν και της Πατρίσια Χάισμιθ από τους παλαιότερους και κορυφαίους.

Ξέρει πολύ καλά τον χώρο, τον έχει «σπουδάσει» εντατικά και από μέσα – και, κυρίως, τον αγαπά με πάθος, και αυτό φαίνεται. Και πλέον έγινε μέλος του. Είναι ένας τυχερός άνθρωπος, αλλά και άξιος.

Τα twists είναι αναπάντεχα και ευπρόσδεκτα – όσο πιο αναπάντεχα, τόσο πιο ευπρόσδεκτα, και τόσο, μάλιστα, πιο λειτουργικά. Ως γνωστόν, τα μυθιστορήματα του είδους χωρίζονται σε τρία μέρη: στην αρχή, στη μέση... και στην ανατροπή. Η «Γυναίκα» τα καταφέρνει θαυμάσια και σε αυτό, χωρίς να καταφεύγει σε αναληθοφανείς ακρότητες.

Δεν είναι όμως μόνο τυχερός. Η πρωταγωνίστριά του είναι αγοραφοβική, πάσχει από έντονη μετατραυματική διαταραχή: με δυο λέξεις, δεν μπορεί να ξεμυτίσει από το σπίτι της:

Πολλοί από εμάς [...] παραμένουμε κλεισμένοι στο σπίτι, κρυμμένοι από τον επικίνδυνο, πελώριο έξω κόσμο. Κάποιοι τρέμουν τα μεγάλα πλήθη. Άλλοι τα μποτιλιαρίσματα. Εμένα με τρομάζουν οι απέραντοι ουρανοί, ο ατέλειωτος ορίζοντας, η απόλυτη έκθεση, η φρικτή πίεση του έξω κόσμου.

Λοιπόν, από την ίδια ασθένεια έπασχε και ο ίδιος. Ο Έι Τζέι Φιν είναι και ένας πολύ άτυχος άνθρωπος.

Επί πολλά χρόνια, περίπου δεκαπέντε, η ψυχολογική αυτή διαταραχή τον κρατούσε εγκλωβισμένο στο σπίτι του. Κυριολεκτικά.

Εκεί δούλευε, εκεί περνούσε τις ώρες του, εκεί παρέμενε «αιχμάλωτος».

Εκεί επίσης έμαθε καλά κινηματογράφο, και ειδικά τον κινηματογράφο του Άλφρεντ Χίτσκοκ και τον κόσμο των φιλμ-νουάρ – η «Γυναίκα στο παράθυρο», και αυτό αξίζει να σημειωθεί, είναι ένας άμεσος φόρος τιμής σε αυτό το σινεμά.

Έι Τζέι Φιν, «Η γυναίκα στο παράθυρο», μετάφραση Αναστάσιος Αργυρίου, Μάρτιος 2018, 500 σελ., Εκδόσεις Ψυχογιός.

Όλα όσα χαρακτηρίζουν την Άννα Φοξ, την ηρωίδα του –έναν θηλυκό, λογοτεχνικό Τζέιμς Στιούαρτ τού «Rare Window»–, είναι στοιχεία που ο συγγραφέας δανείστηκε από τη δική του ζωή. Ακόμη και οι στιγμές που η Άννα προσπαθεί να κάνει δυο βήματα όλα κι όλα έξω από το σπίτι της:

Για μια στιγμή όλα είναι σιωπηλά, όπως στις ταινίες, τόσο αργά όσο ένα ηλιοβασίλεμα. Τα σπίτια απέναντι. Τα τρία παιδιά ανάμεσα σε αυτά και σε μένα. Ο δρόμος γύρω τους. Τα πάντα ήσυχα και ακίνητα, σαν σταματημένο ρολόι. [...] Και τότε έρχεται καταπάνω μου, διογκώνεται, με ταχύτητα, ένας ογκόλιθος από καταπέλτη. Με χτυπά με τόση δύναμη στην κοιλιά που διπλώνομαι στα δύο. Το στόμα μου χάσκει ορθάνοιχτο. Είμαι ένα άδειο σπίτι, σαπισμένες σανίδες και αέρας που ουρλιάζει. Η στέγη μου καταρρέει βογκώντας... και βογκώ κι εγώ, γλιστρώ, κατακυλώ, με το ένα χέρι γραπωμένο στα τούβλα και το άλλο στο κενό.

Παρά ταύτα, ο Φιν κατορθώνει να φτιάχνει με τα υλικά της δικής του ασθένειας ένα βιβλίο που θα το ζήλευαν όλοι οι ήδη φτασμένοι συγγραφείς ψυχολογικών θρίλερ.

Η επιτυχία της «Γυναίκας» είναι κολοσσιαία, καθώς τα δικαιώματά της πουλήθηκαν σε δεκάδες χώρες, και αγοράστηκαν αμέσως από τη Fox (η εταιρεία, ίσως συμπτωματικά, είναι συνώνυμη με την ηρωίδα του).

Μέσα στους επόμενους μήνες θα μάθουμε και ποια θα πρωταγωνιστήσει στην ταινία που ήδη ετοιμάζεται, ποιο θα είναι το πρόσωπο της ανυπεράσπιστης Άννας σε ένα καθαρά χιτσκοκικό φιλμ. Πώς γίνονται όλα αυτά; Νομίζω για τους εξής λόγους κυρίως:

1. Το βιβλίο είναι καλογραμμένο. Αυτό μπορεί να ακούγεται προφανές, αλλά δεν είναι. Ο Φιν προσέχει τον λόγο του, τον σμιλεύει και τον παρακολουθεί στενά σε όλο το μήκος του βιβλίου. (Αν έπρεπε να δώσω ένα παράδειγμα, θα έδινα το έξοχο Κεφάλαιο 61 – πολύ δύσκολο να γραφτεί).

2. Είναι πρωτότυπο. Θυμίζει πολλά άλλα (πράγμα επιθυμητό: ξέρουμε τι ζητάμε από ένα ψυχολογικό θρίλερ, αλλιώς δεν θα διαβάζαμε ψυχολογικά θρίλερ) και διαφέρει στις λεπτομέρειες που πρέπει να διαφέρει. Έργο, και αποτέλεσμα, πολυετούς σπουδής στο είδος. Θα το μιμηθούν πολλοί στο άμεσο μέλλον.

3. Η κεντρική ηρωίδα του δεν είναι «χάρτινη», αλλά αντιθέτως μία σπαρταριστή, ολοζώντανη γυναίκα, περίπλοκη και πολυδιάστατη.

Μεγαλώνει, αλλάζει και διαμορφώνεται από σελίδα σε σελίδα. Αυτό είναι δύσκολο, και όταν πετυχαίνει είναι ένα πολύ σπουδαίο ατού για το βιβλίο – για κάθε βιβλίο.

Ακόμη, είναι ένας άνθρωπος που σπρώχνει την ιστορία μπροστά χάρη στα γνωρίσματά του, στις δεξιότητές του: πάσχει από τις πράξεις των άλλων, αλλά κατορθώνει και γίνεται η ίδια μέρος της πλοκής.

Μία αλκοολική αγοραφοβική παιδοψυχολόγος και ερασιτέχνης σκακίστρια που βλέπει όλη μέρα νουάρ ταινίες στο βίντεο;... Ναι, τη λατρεύεις.

4. Οι χαρακτήρες των υπόλοιπων ηρώων είναι εξίσου ρεαλιστικοί, ακόμη και όταν κάνουν πράγματα διόλου συνηθισμένα. Είτε ένοχοι είτε αθώοι, είναι άνθρωποι «της διπλανής πόρτας». Όλοι... ή περίπου όλοι.

5. Η δομή του είναι άρτια. Το παζλ συμπληρώνεται κεφάλαιο-κεφάλαιο, και κάθε φορά μάς αποκαλύπτει κάτι καινούργιο: πλέον, βλέπουμε όλα όσα ξέραμε με άλλη οπτική, σαν να διαβάζουμε το ίδιο κείμενο σε συνθήκες «επαυξημένης πραγματικότητας».

Συναρπαστικό. Αλλά παράλληλα έχουμε να κάνουμε με ένα εξαιρετο δείγμα αφηγηματικής οικονομίας: κάθε λέξη, κάθε υπόνοια, κάθε λεπτομέρεια υπηρετεί το στόρι, και τη λύση. Κι αυτό είναι πραγματικά σπάνιο.

📷 Η επιτυχία της «Γυναίκας» είναι κολοσσιαία, καθώς τα δικαιώματά της πουλήθηκαν σε δεκάδες χώρες, και αγοράστηκαν αμέσως από τη Fox.

6. Τα twists είναι αναπάντεχα και ευπρόσδεκτα – όσο πιο αναπάντεχα, τόσο πιο ευπρόσδεκτα, και τόσο, μάλιστα, πιο λειτουργικά.

Ως γνωστόν, τα μυθιστορήματα του είδους χωρίζονται σε τρία μέρη: στην αρχή, στη μέση... και στην ανατροπή. Η «Γυναίκα» τα καταφέρνει θαυμάσια και σε αυτό, χωρίς να καταφεύγει σε αναληθοφανείς ακρότητες.

7. Είναι ένα μυθιστόρημα με χιούμορ – δηλαδή, με ανθρωπιά. Ακόμη και στις σκοτεινές στιγμές του (αλλά βέβαια όχι στις πραγματικά πολύ σκοτεινές, που είναι ανατριχιαστικά κλειστοφοβικές), πάντα υπάρχει μια λοξή ματιά ή ο παιγνιώδης, αυτοσαρκαστικός-υπονομευτικός λόγος της πρωταγωνίστριας.

8. Πατώντας στη μεγάλη παράδοση του είδους, μας μαθαίνει πράγματα χωρίς να μας κουράζει ή να καταντά διδακτικό: εντάσσουντάς τα και αυτά μέσα στην πλοκή.

Είτε μιλώντας για τις ψυχολογικές διαταραχές, είτε για τον κλασικό ασπρόμαυρο κινηματογράφο μυστηρίου. (Σημ.: Γράψτε όλες τις ταινίες που αναφέρονται σε ένα κομμάτι χαρτί ή σε ένα αρχείο σημειώσεων.

Είναι όλες τους μία και μία, ουσιαστικά μιλάμε για ένα κινηματογραφικό νουάρ φεστιβάλ που μπορείτε να οργανώσετε στο σπίτι σας).

9. Ο Φιν κατορθώνει να μας κάνει να νιώθουμε οικεία σε έναν χώρο γεμάτο σπαρμένα εδώ κι εκεί μυστικά.

Η ηρωίδα του είναι τόσο συμπαθητική, που ταυτιζόμαστε σχεδόν αμέσως μαζί της: τα πάθη της γίνονται και δικά μας πάθη – και η λύτρωση (αν έρθει, όση έρθει) είναι και δική μας λύτρωση.

Η οικειότητα, η ενσυναίσθηση, είναι δομικά στοιχεία των μυθιστορημάτων που αγαπάμε.

10. Είναι ένα βιβλίο που διψά για να εικονογραφηθεί: ο σκελετός του είναι ένα έτοιμο σενάριο. Όπως συχνά λέμε σε αυτά τα σημειώματα, από τον καιρό του Ομήρου και μετά αυτό είναι καλό σημάδι για ένα βιβλίο, και πρέπει να το ψάχνουμε πάντα. Εάν τυχόν λείπει, είναι το #1 σημάδι για να μπορούμε σε μεγάλες υποψίες.

Δυο λόγια, για να κλείσουμε εδώ (χωρίς σπόιλερ...) για την πλοκή: Η πρωταγωνίστρια, που ζει απομονωμένη στο πελώριο σπίτι της παίρνοντας φαρμακευτική αγωγή (αντιψυχωσικά, ηρεμιστικά, υπνωτικά και πολλά-πολλά άλλα χάπια...), παρακολουθεί τη γειτονιά της από τα παράθυρα, χρησιμοποιώντας μία Nikon D5500 με έναν πανίσχυρο φακό Orteka: μπορεί να δει τα πάντα από τους απέναντι, κάθε οικογένεια, κάθε μικρό ή μεγάλο δράμα, κάθε προσωπική στιγμή – ακόμη και να διαβάσει τα χείλη τους.

Μία μέρα, κι ενώ όλοι αγωνιούμε για το τι θα είναι αυτό που θα διαταράξει την επισφαλή ρουτίνα της, θα γίνει μάρτυς ενός φόνου. Όταν τον καταγγείλει, δεν θα την πιστέψει κανείς. Για την ακρίβεια, δεν θα υπάρξει καν θύμα. Το είδε στ' αλήθεια λοιπόν;

Ή ήταν άλλη μία από τις παρενέργειες των φαρμάκων που παίρνει, σε συνδυασμό με τις τεράστιες ποσότητες αλκοόλ που επίσης καταναλώνει όσην ώρα τριγυρνά στο σπίτι της ατημέλητη και ντυμένη με μια ρόμπα, ίδια με το φάντασμα ενός τρελού;... Αλλά ας μείνουμε εδώ, υπάρχει λόγος – ή μάλλον, λόγοι.

Η μετάφραση είναι εξαιρετική, το κείμενο ρέει αβίαστα και χωρίς προβλήματα και θα σας κρατήσει πολύ καλή συντροφιά.

Απλώς, μία συμβουλή – και την εννοούμε: ξεκινήστε το διάβασμα της «Γυναίκας στο παράθυρο» το πρωί μιας αργίας, καθώς το τελευταίο που θα θέλετε θα είναι να το αφήσετε για να πάτε στη δουλειά ή για να κοιμηθείτε.